

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

9 לנובמבר, 2015

לכבוד

ח"כ ניסן סלומיאנסקי, יו"ר ועדת חוקה חוק ומשפט

כנסת ישראל

הנדון: הצעת חוק סמכויות לשם שמירה על בטחון הציבור (תיקון) (סמכות חיפוש לשוטרים)

לשם מניעת אלימות) התשע"ה - 2015

ביום רביעי, 11.11.15 תעלה לדיון ההצעה שבנדון. אנו מבקשים להתנגד להצעה.

מר ברנרד מרכוס

יו"ר בינלאומי

ד"ר ג'ורג' שולץ

יו"ר של כבוד

מר אמיר אלשטיין

יו"ר הוועד המנהל

מר יוחנן פלסטר

נשיא

ד"ר אריק כרמון

נשיא מייסד

המועצה הבינלאומית

ד"ר מרטין אינדיק, ארה"ב
סנטור רוברט בדנר, צרפת
פרופ' ורנון בוגדנוב, בריטניה
השופט סטיבן ברייר, ארה"ב
ד"ר איימי גוטמן, ארה"ב
ד"ר ג'וזף ג'וספה, גרמניה
השופט דליה דורנר, ישראל
פרופ' רונלד דניאלס, ארה"ב
ד"ר סידי דל, ארה"ב
השגריר צ'ארלס היל, ארה"ב
פרופ' משה הלברטל, ישראל
לורד ג'ורג' וינדפלו, בריטניה
לורד הרי ק' וולף, בריטניה
סר ג'יימס ד' וולפנסון, ארה"ב
פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב
סנטור ג'וזף ליברמן, ארה"ב
פרופ' דומיניק מואיז, צרפת
פרופ' רוברט מנקין, ארה"ב
פרופ' כריסטוף מרקשיס, גרמניה
השופט אברהם סופר, ארה"ב
מר ברט ספנס, ארה"ב
השופט רוזלי סילברמן אבליה, קנדה
ד"ר הנרי קסינג'ר, ארה"ב
פרופ' גרהרד קספר, ארה"ב
פרופ' הנרי רוזובסקי, ארה"ב
פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב
פרופ' גבריאלה שלו, ישראל
השופט מאיר שמגר, ישראל

חברי הוועד המנהל

מר אלפרד אקירוב

מר דב בהרב

מר ארו ויגודמן

פרופ' יפה זילברשץ

מר שאוקי ח'טיב

פרופ' מנואל טרכטנברג

מר סלי מרידור

מר אבינועם נאור

עוזר אבי פישר

פרופ' זאב צחור

מר יוסי קוצ'יק

סגני נשיא המכון

פרופ' מרדכי קרמניצר, מחקר

פרופ' ידידיה צ' שטרן, מחקר

ד"ר ישי ג'סי, פרס, אסטרטגיה

ראש צוות היישום

עוזר דן לנדאו

עמיתים בכירים

אלוף [מיל'] עמית אילון

פרופ' חנוך דגן

פרופ' מומי דהן

פרופ' תמר הרמן

פרופ' שחר ליפשיץ

פרופ' יותם מרגלית

פרופ' יובל פלדמן

פרופ' גדעון רהט

פרופ' אלי שאלתיאל

פרופ' יובל שני

מהות ההצעה

1. הצעת החוק מרחיבה את סמכויות החיפוש של שוטרים בשתי דרכים:

ראשית, היא מאפשרת חיפוש על גופו של אדם לשם בדיקה אם הוא נושא נשק שלא כדין, ככל שיש "חשש סביר" שמא הוא עומד לבצע עבירת אלימות, ומבלי "חשד סביר" לכך שהוא נושא נשק כפי שנדרש בחוק כיום.

שנית, הצעה מעניקה סמכויות לבדיקה האם אדם נושא נשק, גם ללא כל חשד בכלל, במקומות מ-3 סוגים:

א. מקומות ספציפיים המנויים בתוספת, ובסמוך להם, כגון דיסקוטקים ומגרשי ספורט.

ב. מקומות בהם מוגשים או נמכרים משקאות משכרים שעליהם הכריז מפקד מחוז במשטרה, באופן זמני, שניתן לבצע בהם חיפוש.

ג. מקומות שמפקד המחוז סבור שקיים בהם סיכון בטחוני מיוחד.

הסכנות בהצעה

2. מובן מאליו שההצעה כוללת פגיעה חריפה בחירות ובזכות לפרטיות (המוגנות בפירוש בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו). הרצון למנוע עבירות בטחון הוא תכלית ראויה לכל הדעות, אך אין זה אומר שניתן למתוח את ההצדקה בכך עד מעבר לתנאי המידתיות. מתן האפשרות לחפש על הגוף מבלי חשד סביר (באופן כללי) או ללא שום חשד בכלל במקומות – גם אם הם מקומות בילוי – מהווה התעמרות קשה מדי באזרחים וברמיסת זכויותיהם. ההתנגדות לחיפוש שרירותי

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

היא מסימני ההיכר המובהקים של התרבות האנושית, ומהווה מרכיב חשוב בחוסן הערכי של חברה. יש להישמר מאד מפני שחיקה של ערך זה, כפי שהיא מופיעה בהצעה.

3. מעבר לכך, החשש העיקרי מההצעה הוא משימוש מוגבר (משום שהוא קיים ממילא) בשיטה של פרופיילינג (תיוג) ובכך למעשה באפלייה לפי מאפיינים. ככל שאין שום צורך להוכיח חשד ספציפי כלפי מי שעל גופו נעשה החיפוש, שוטר יכול למעשה לחפש על גופם של אנשים באופן שרירותי, מה שיגרור כמעט בהכרח אפלייה כלפי מיעוטים ואוכלוסיות חלשות – ומכאן פגיעה קשה ולא מוצדקת בכבוד האדם ובזכות לשוויון. זאת ועוד, פרקטיקות מפלות ומשפילות כאלה מחזקות בחברה סטראוטיפים ודעות קדומות כלפי קבוצות כאלה, שהם מקור להתנהגויות מפלות כלפי קבוצות אלה ויחס עוין כלפיהן. נפגעת, עקב כך, היכולת לקיים חברה שוויונית והוגנת.

4. מובן שמותר לאפשר (כפי שהחוק הקיים מאפשר) סמכות חיפוש בכניסה למקום, ובכך לנטרל את החשש מפני נשיאת כלי נשק שלא כדיון. חיפוש זה אכן מקיים את תנאי המידתיות, ומשום שהוא מתבצע באופן שוויוני בכל הנכנסים בשערי אזור מסויים, אין בו טענה של שימוש פוגע בשוויון. לאחר שבוצעה כבר בדיקה כזו, אין שום סיבה לאפשר סמכות חיפוש שרירותית בתוך אותו מקום.

5. הסמכות של מפקד המחוז להכריז על אזור מסויים (שאין בו מאפיינים ייחודיים) בו ניתן לחפש ללא חשד היא המרחיקה לכת במיוחד בהצעת החוק. סמכות זו מהווה פתח לאפלייה של אזורים ספציפיים במדינה, אשר תושביהם יהיו נתונים תחת סמכות חיפוש מוגברת רק משום שהייתם או מגוריהם בסביבה זו. הצעת החוק, שנועדה במקורה להעניק סמכויות להתמודד עם אלימותו במקומות מועדים לכך (מועדונים, מגרשי ספורט וכו') למעשה מנוצלת להענקת סמכות למשטרה להחליט כי אזור מסויים נושא סיכון בטחוני (למשל – מזרח ירושלים) ובכך לפגוע באופן גורף בזכויותיהם של כל תושבי האזור.

ההצעה אינה תואמת את ערכיה של מדינת ישראל כמדינת חוק דמוקרטית, וכמדינה המתייחסת לתושביה בשוויון.

ד"ר עמיר פוקס, עו"ד

המכון הישראלי לדמוקרטיה

פרופ' מרדכי קרמניצר

סגן נשיא למחקר, המכון הישראלי לדמוקרטיה